

prikazi i recenzije

Ante NAZOR – Zoran LADIĆ, **Povijest Hrvata: ilustrirana kronologija / History of Croatians: Illustrated Chronology**, Multigraf, Zagreb, 2003., 487 str.

Kronološki pregledi povijesti oduvijek su, za svaku zemlju i narod, potreban, dragocjen i pregledan način zabilježbe događanja te djelovanja i prinosa zaslužnih osoba. Knjiga pod gornjim naslovom, kronološki pregled hrvatske događajnice od najstarijih vremena do naših dana, zajednički je uradak mladih povjesničara Ante Nazora i Zorana Ladića. Potonji autor obradio je razdoblje od 1606. do 1989. godine te sastavio kronološki pregled hrvatskih vladara i kazalo imena i zemljopisnih pojmova, a A. Nazor obradio je razdoblje od VII. stoljeća do 1606. i od 1989. do 1995. godine te odabrao izvore i slikovnu građu. Kako i sami autori napominju u uvodnome slovu (7), knjiga je nastala »u namjeri da se povezivanjem povijesnih podataka, citata iz izvora, zemljovida i ilustracija široj kulturnoj javnosti znanstveno i popularno prikažu značajni događaji iz hrvatske povijesti i gotovo neprekinuto ratno stanje na hrvatskom tlu: od VII. stoljeća i doseljenja Hrvata u novu domovinu do 1995. godine i završetka rata (1991.–1995.) u kojem su Hrvati uz velike žrtve izborili neovisnost Republike Hrvatske i svoju opstojnost u susjednoj državi Bosni i Hercegovini«. Kao uzori za izradbu knjige uporabljeni su, uz prije više od trideset godina nastalu *Ilustriranu povijest Hrvata* (Zagreb, 1971.), i ne tako davno objavljena *Kronologija: Hrvatska-Europa-Svijet* (Zagreb, 1996.) u čijem su hrvatskom dijelu zastupljeni gotovo svi važniji politički, kulturni, znanstveni, športski, estradni i drugi događaji iz hrvatske povijesti.

Sadržaj knjige poglavito je upravljen na političku povijest Hrvata (proces stvaranja države te borba za očuvanje posebnog državno-pravnog položaja Hrvatske). Autori su u kronologiji posebno željeli istaknuti višestoljetni žestok otpor Hrvata osmanlijskim osvajanjima, kao i povijesnu činjenicu da je na hrvatskom prostoru u neprekinutom nizu stoljeća trajalo ratno stanje. Stoga su s nešto više podataka (provale, bitke) zastupljena osmanlijska osvajanja (XV.–XVII. stoljeće) te pojedine godine (1493., 1494., 1593., 1670., 1671., 1699., 1848., 1861., 1918., 1941.). Posebnu pozornost autori su poklonili najnovijem razdoblju hrvatske povijesti (1991.–1995.), koje je stoga tekstom najopsežnije zastupljeno.

Knjiga je podijeljena na više zasebnih kronoloških cjelina, tradicionalno zastupljenih i rabljenih u hrvatskoj historiografiji pri razdiobi hrvatske povijesti: *VII. – IX. stoljeće* (seoba, pokrštaivanje i stvaranje državne organizacije Hrvata; 18-22); *IX. stoljeće – 1102.* (Samostalna hrvatska država – vladavina hrvatske dinastije; 22-64); *1102 – 1526.* (Hrvati u uniji s Mađarima /Ugarsko-Hrvatsko Kraljevstvo/, Mletačka Republika i Osmanlijsko Carstvo osvajaju hrvatske zemlje: vladavina ugarske dinastije Arpadovića, 1102.–1301., vladavina vladara iz raznih dinastija, 1301.–1526.; 65-164); *1527. – 1918.* (Hrvatske zemlje u sastavu Habsburške Monarhije /od 1867. Austro-Ugarske Monarhije/, Mletačke Republike i Osmanlijskoga Carstva, počeci moderne Hrvatske /1848./, Prvi svjetski rat 1914. – 1918.: vladavina austrijske dinastije Habsburg /Habsburg-Lothringen/; 164-332); *1918. –*

1941. (Hrvati u zajednici s južnoslavenskim narodima /Prva Jugoslavija/, Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca /do 1929./ odnosno Kraljevina Jugoslavija 1929. – 1941.: vladavina srpske dinastije Karađorđević; 332-351); 1941.–1945. (Hrvati u Drugom svjetskom ratu: Nezavisna Država Hrvatska i Hrvatski antifašistički pokret; 351–376.); 1945. – 1991. (Hrvatska u federaciji s jugoslavenskim republikama /Druga Jugoslavija/; 376-404) i 1991. – 1995. (Proglašenje samostalne hrvatske države te borba za nezavisnost Republike Hrvatske /Domovinski rat/ i za opstojnost Hrvata u BiH kao posljedica agresije jugoslavenske vojske i srpskih postrojba na Hrvatsku (1991./ i BiH /1992./; 404-464). U prilozi u završnom dijelu kronologije sadržane su napomene autora (467), rječnik (468), kratice (469), kratak pregled najnovijih događanja 1996. – 2002. godine (470-472), kazalo osobnih imena (473-479), kazalo zemljopisnih pojmova (479-485) te popis hrvatskih vladara, hercega, banova, banskih namjesnika i kraljevskih komesara (486-487).

Ilustrirana kronologija hrvatske povijesti pisana je modernim izražajem, metodološkim postupcima u cijelosti u skladu sa suvremenim znanstvenim postignućima, objektivno, bez predrasuda, dnevnopolitičkih opterećenja i ciljanih političkih promišljanja. Posebnu vrijednost ovome djelu daje obilje citiranih vrela koja kronološkim podacima daju živost i dodatnu zanimljivost. Iako je djelo poglavito usmjereno na događanja iz političke i vojne povijesti u Hrvata, nimalo nije prikraćeno u zabilježbi događanja koja se odnose na kulturnu događajnicu, intelektualna gibanja, znanost i umjetnost, ali i snažne veze i prožimanja Hrvata s drugim narodima Europe i svijeta. Posebne pozornosti i naglasaka vrijedno je i dvojezično obilježje kronologije (usporedni slijed teksta na hrvatskom i engleskom jeziku), zbog čega – nasuprot velikoj većini hrvatskih uradaka koja zbog jezične barijere ostaju ograničena na usko tržište i publiku – postaje dostupno i uporabljivo i za stranog znanstvenika i čitatelja.

Na 487 stranica, enciklopedijskog formata, sa 750 ilustracija i 48 zemljovida, kronologija Ante Nazora i Zorana Ladića nesumnjiv je autorski, ali i izdavački pothvat zbog kojega i izdavačka kuća Multigraf zaslužuje najviše ocijene. Zbog svih ovih navedenih sastavnica, kao i zbog činjenice da je od posljednje ilustrirane kronologije povijesti Hrvata prošlo više od trideset godina, ovo će djelo zasigurno vrlo brzo pronaći svoje mjesto kao nezaobilazno pomagalo istraživačima, ali i kao čitko štivo i informacija za svakoga tko o hrvatskoj povijesti želi naučiti nešto više.

Lovorka Čoralić

Miroslav BERTOŠA, **Izazovi povijesnog zanata: lokalna povijest i sveopći modeli**, Izdanja Antibarbarus, biblioteka »Historia«, Zagreb, 2002., 411 str.

Netom prošlo XX. stoljeće, posebice njegova posljednja desetljeća, iznjedrilo je i do neslućenim razmjera razvilo brojne nove metodološke paradigme, otkrilo drukčiji način čitanja već poznate arhivske građe, proširilo interesna polja i podarilo cijeli niz novih oruđa (disciplina, metoda, pristupa) u svakodnevnom suočavanju istraživača sa zanatom povjesničara. Brojni novi uradci zapadne i svjetske historiografije razotkrili su cijeli niz novih tema, nametnuli istraživaču pregršt novih upita i mogućih odgovora, koji u ozračju »nove